

Digital skriftlighed i dansk

krønikkens indhold. Når disse punkter var udført, gik jeg videre med skrivningsprocessens midterste del: skrivfasen. Her skrev jeg først et udkast til hver af mine fiktionsrøder, som jeg i sidste del (redigeringsfasen) skrev færdig, rettede igennem og satte op i et pænt og overskueligt layout.

4/ ^{Worst case}
er DUMPET!

Sprog godt. Avg.
god - men du går
alders fejl af gram!

Kunne lige så godt have
vært redigeret af txt 1
- del 2 alders fejlet

Oplæg af Nikolaj Frydensbjerg Elf på *Konference om forsøg med skriftlig eksamensopgave med netadgang i dansk A hf* arrangeret af UVM 10. sept. 2014 kl. 12.45-13.30

Mål, disposition og baggrund

- Hvad betyder digital skriftlighed for danskfagets didaktik i teori og praksis?
- Vekslen mellem
  - empirisk skriveforskning i danskfaget
  - teoretiske danskidaktiske overvejelser
  - analyse af eksamenssæt
  - perspektivering til udviklingen i andre gymnasiale danskfags og andre fags it-eksamenssæt.
- Baggrund: forskning og udvikling i danskfagets didaktik, literacy, semiocy, it-didaktik, Faglighed og skriftlighed, læringskultur på VUC

Literacy

Læse og skrive

Situated literacies

Adækvate læringsbegreber?

Media literacy

Design

Semiocy

Digital literacies

Empiri fra det etnografiske projekt

Faglighed og skriftlighed

Elevtidsopgave/skriveordre til Amalie i dansk htx med brug af it, dec. 2012

Opgaver

Tekst 1

Tekst 2

Tekst 3

Tekst 4

Tekst 5

Tekst 6

Tekst 7

Tekst 8

Vejledende opgave 1

3. Denne opgave er todelt

a) Skriv en kronik om, hvad den digitaliserede verden betyder for dig og din generations brug af sprog i forskellige sammenhænge. Du kan fx komme ind på kommunikation og sprogbrug i de sociale medier, i skolearbejdet, med familien osv. Du skal aktivt inddrage mindst to tekster fra opgavesættet samt en tekst, du selv finder. Din kronik skal skrives til en landsdækkende avis.

b) Reflektér over og begrund dine formidlingsmæssige valg, herunder kronikkens opbygning, retoriske virkemidler og argumentation.

Overskrift: **Find selv en overskrift**

Bedømmelse: Vedr. a: Denne del udgør den primære del af din besvarelse. Din besvarelse vil blive bedømt ud fra din evne til at skrive en sammenhængende og velargumenteret kronik og ud fra din evne til at målrette din kroniks indhold og form til målgruppen og til det valgte medie. Du vil også blive bedømt ud fra din evne til at præsentere emnet på en engageret og reflekteret måde samt ud fra din evne til at udvælge og aktivt inddrage relevante tekster.

Vedr. b: Din besvarelse vil blive bedømt ud fra din evne til at reflektere over og begrunde dine valg ved brug af danskfaglige begreber.

Amalies terminsprøve i dansk med adgang til it med respons, januar 2013

Skriftlig terminsprøve i dansk A Opgave 3

Del 1) Kronikken

DANNELSESREJSEN ANNO 2013

I KRONIKKEN "Yngelpleje – på med rygsækken og ud i verden" fortæller forfatter Hans Erik Rasmussen om sine erfaringer og holdninger til det, at rejse i de såkaldte "fjumreår" mellem ungdomsuddannelsen og eventuelt videregående uddannelse. Det er sådan det i dag ser ud for mange unge danskere: de vil ud og opleve verden, når de 10 års grundskole samt en ungdomsuddannelse er overstået. Rasmussen fortæller bl.a. hvor vigtigt han finder denne rejse, hvor unge kommer ud i verden og ind i sig selv. Han beretter om egne oplevelser med at rejse – både på planlagte ruter med andre mennesker, men også den mere frie rejseform på egen hånd. Hans Erik Rasmussen anbefaler den frie rejseform, frem for ture, hvor guider og planer er det centrale. Men er danske unge klædt på til en sådan rejseform? Vi lever i spare-tider, hvor specielt folkeskolernes budget kan mærke presset fra regeringen. Der bliver skåret ned på studieture, og udvekslingsture er ikke længere en realitet. Men hvad skal så forme og oplyse og forberede unge på at udforske verden på egen hånd i fremtiden?

AT EN PAUSE fra skolebænken er vigtig for identitetsdannelse og viden på sig selv, er der ingen tvivl om. Med den viden man får fra grundskolen og en ungdomsuddannelse, er det sjældent let at træffe den rigtige beslutning i forhold til valg af videregående uddannelse. Spørger man de sparende politikere, specielt den tidlige VKO regering, skal der strammes op i forhold til de mange fjumreår, der bliver 'spildt'. Den 19. november 2010 lød det at "Regeringen vil afskaffe 'fjumreår' (af: Marie Hjortdal og Jens Anton Tingstrøm Klinken) i Politiken. Der er sågar sat en præmie ind, for hurtigt at komme i gang med et videregående studie: søger du hurtigt ind efter din studentereksamen, må du gange dit gennemsnit med 1,2. "Belønningen skal være, at den unge kan gange sit gennemsnit med eksemplvis 1,2," sådan siger Hans Erik Rasmussen i kronikken "Yngelpleje – på med rygsækken og ud i verden". Her taler han ikke om at tage hurtigt videre på universitetet, men derimod om hans holdning til at unge "burde tage et års uafbrudt ophold i udlandet og uden for uddannelsesverden"¹. Samtidig med at den tidligere regering kom med et udspil om at afskaffe de såkaldte "fjumreår", ønsker de samtidig at gøre perioden for SU på en

¹ Kilde: *Yngelpleje – på med rygsækken og ud i verden* af: Hans Erik Rasmussen, Politiken, 25. Juni 2011

videregående uddannelse til maksimalt 5 år – du har altså 5 års betalt studie, tager du længere tid end dette, er det uden 'lommepege' fra statens side. Det er dog et udspil, der hænger dårligt sammen med idéen om identitetsdannelse: kan man være sikker på, hvilket studie man har lyst til at fordybe sig i, hvis ikke man kender sig selv? Nej, mener Hans Erik Rasmussen, og jeg er enig: der er ikke blot tale om et grundkursus, når man tager en universitets uddannelse. Det kræver både lyst og evner, og med den simple livserfaring man som udgangspunkt har fra grundskolen og ungdomsuddannelserne, er det ikke til bliv klog på hverken sig selv eller den verden, der omgiver os. I stedet for at tage højde for problematikken bag ikke-gennemførte universitetsuddannelser, tager VKO-regeringens udspil omkring 5 års SU hensyn til de, der skifter studie. Det er nemlig muligt at starte sine 5 års SU forfra, hvis det valget studie ikke "lige var noget alligevel"².

AT REJSE væk fra sin hjemstavn, og ud i verden for at finde sig selv og opleve, er ikke noget nyt fænomen. Det har altid været noget man har gjort, dog i forskellige afskygninger. Ser man på Renæssancen, var der tale om 'dannelsesrejser'. Her var det de adelige, der tog rundt i Europa for at blive dannet og lærd. Det var en stor udgift for familien at sende deres unge mænd af sted på rejse, og det var derfor kun for adelen. Der var tale om rejser, der skulle fremme den enkeltes sproglundskaber samt fagtekunst m.m.³ Ligheden mellem datidens dannelsesrejse og nutidens fjumreår er slående: der har altid været populære rejsesæl for sådanne rejser, selvom det har udviklet sig fra at være Sydeuropa til Sydøstasien, Sydamerika m.v. Også den guidede form for rejse går igen. Under Renæssancen havde man præceptorer med på rejsen: en tidligere rejsende, der stod for det økonomiske og kommunikerede hjem til familien⁴. I dag er det rejsesguides og -grupper med planlagte ruter, oplevelser og seværdigheder. Forskellen fra dengang til i dag, ligger ikke blot i målgruppen for rejsen, men også i ordets klang: imens en 'dannelsesrejse' har en positiv tone, er 'fjumreår' mere negativt ladet. Diskursen har simpelthen ændret sig omkring det at tage ud og rejse i længere tid. Under Renæssancen var det set som et vigtigt og nødvendigt gøremål, hvor store kunstnere blev skabt og skrivere, som den danske H.C. Andersen, fik noget at skrive og digte om. I dag er diskursen, med pres fra Folketinget, ændret til en mere negativ tone: det er spild af tid, og blot en overspringshandling fra at læse og uddanne sig. Vigtigheden i at finde sig selv og sit standpunkt i livet er forsvundet til fordel for hurtige uddannelser og karrierestrebende, unge mennesker uden livserfaring.

² Kilde: "Regeringen vil afskaffe 'fjumreår' af: Marie Hjortdal og Jens Anton Tingstrøm Klinken, Politiken, 19. November 2010

³ Kilde: National Museums hjemmeside: <http://natmus.dk/en/historisk-viden/danmark/renaissance-1536-1660/adelsliv-i-renaissance/adelsmaend-paa-dannelsesrejse/>, sidst set: 04-01-13, kl. 12:20

⁴ Ibid

SOM MANGE andre forvirrede, unge 3.g.s studerende i de danske gymnasieskoler, vælger jeg at trods politikernes råd og begive mig ud på mit eget eksotiske eventyr. Planen hedder at jeg skal bruge den første halvdel af mit 'sabbatår' – det mere positivt lade ord om pausen fra skolebænken – på at tjene penge da verden ikke er gratis at besøge. Derefter er planen, også for mig, at pakke rygsækken, skaffe de nødvendige remedier til overlevelse i Sydøstasien og tage min kæreste i hånden til realiseringen af vores drøm som den ser ud lige nu. Efter 13 år på skolebænken ved jeg endnu ikke hvordan min fremtid ser ud, hvad jeg skal læse og hvad jeg vil bruge det til, og om en rejse ud i verden vil gøre en forskel for den viden, er heller ikke sikker. En ting er dog sikker: jeg finder først ud af det, når det er prøvet af, og det skal det! Så til regeringen, politikerne og Folketinget: slap af med at skynde på unge danskere – det giver meget mere i den lange ende, at få livserfaring og menneskekloge danskere, fremfor skoletrætte og kompetencemanglende, igennem uddannelsessystemet

Del 2) – ALDELES FORFØJLET

Til at komme i gang med at skrive kronikken i første del af opgaven, brugte jeg "Skriveprocessen" fra *Faglige forbindelser i dansk – Sprog, litteratur og film* (Bennike, Solvejg; Nyborg, Lisbeth og Hammer, Mette Trangbæk, Dansk lærerforeningens Forlag, 1. Udgave, 12. Oplag, 2005). Skriveprocessen fandt jeg på side 207 i bogen, og af denne brugte jeg den første del "Begyndelsen (idéfasen)". Den ser ud således:

- At få den første idé
- At formulere den for og diskutere den med andre
- At udvikle den og få overblik over dens muligheder
- At vælge fokus og delområde
- At lave en skriveplan i form af en forløbelig disposition⁵

Her fulgte jeg alle punkter i kronologisk rækkefølge, dog ikke punktet "at formulere den for og diskutere den med andre", da kommunikation ikke er tilladt under den skriftlige eksamensform. Jeg startede med at udvælge en tekst fra opgavesættet jeg fandt interessant, samt to kilder jeg fandt både relevante og pålidelige i forhold til mine tanker om teksten i opgavesættet. Efter at have læst og let analyseret mine kilder, skrev jeg mine idéer til indholdet af kronikken ned i punktform. Disse idéer kogte jeg ned til 4 fokusområder, under punktet "at vælge fokus og delområde". Disse fire fokusområder gav jeg overskrifter og skrev rene (igen i punktform) så det endte ud med at ligne en disposition over

⁵ Kilde: *Faglige forbindelser i dansk – Sprog, litteratur og film*, af: Bennike, Solvejg; Nyborg, Lisbeth og Hammer, Mette Trangbæk, Dansk lærerforeningens Forlag, 1. Udgave, 12. Oplag, 2005

kronikkens indhold. Når disse punkter var udført, gik jeg videre med skriveprocessens midterste del: skrivefasen. Her skrev jeg først et udkast til hver af mine fokusområder, som jeg i sidste del (redigeringsfasen) skrev færdig, rettede igennem og satte op i et pænt og overskueligt layout.

4 / worst case er DUMPET!

Sprog godt. Avg.

god - men du gøi aldeles fejl af genre!

Kunne lige se godt have været redger disk. af txt i - del 2 aldeles forføjlet

irrelevant
Værktøj - hvor ikke kram
i formel
man kan
skrive

Samtale med Amalie 18. februar 2013

om terminsprøve I/IV

Amalie: jeg har egentlig også fået mine skriftlige terminsprøver tilbage, dansk og matematik i hvert fald (...)

Nikolaj: ja gør det det kunne være rigtig spændende at se den
(pause i samtale)

Amalie: dansk, det gik ad helvedes til, jeg tror aldrig jeg har aldrig fejlet så meget, det var helt forkert

Nikolaj: men lad os prøve at starte med den så, hvad gik opgaven ud på?

Amalie: jeg valgte den hvor jeg skulle jeg skulle skrive en kronik, og så skulle jeg reflektere over den.

Nikolaj: altså metareflektere over kronikken?

Amalie: ja sådan se på se på øh mine valg i forhold til skrivestil og i forhold til målgrupper og sådan noget, men øh, jeg ved ikke hvad fanden jeg har haft gang i, jeg har, jeg fik en kronik, jeg læste en kronik i det der opgavesæt, og så har jeg skrevet en kroniklignende ... men så når jeg ser tilbage på den nu så er den helt væk den dag i dag, så har jeg mere lavet en analyse af den anden kronik jeg havde skrevet, jeg ved ikke hvad fanden jeg

Nikolaj: okay så du får ligesom blandet nogle genrer sammen?

Amalie: ja meget, jeg ved ikke, jeg kan huske jeg var syg den dag men jeg synes da jeg havde det fint nok

Nikolaj: hvad var emnet?

Amalie: det var sådan noget dannelsesrejse og sådan sabbatår efter gymnasiet, og så har jeg bare reflekteret over noget fuldstændig forkert

Nikolaj: hvad er det for nogle kommentarer som øh [peger på elevtekst]?

Amalie: ja men hun streger ud og så skriver aldeles aldeles forfejlet, at dit sprog er meget godt og, noget andet det er også godt nok men jeg går meget fejl af genren, det kunne lige så godt have været redegørelse plus diskussion af tekst, ja, og det er jo det altså, jeg har lavet en forkert opgave åbenbart, selvom jeg godt vidste det var det andet jeg skulle lave

Nikolaj: hvad er det så en kronik skal?

Amalie: jamen en kronik den skal lave en mere personlig vinkel på et område et emne, og en problemstilling eller et eller andet, gå ind og jamen debattere og komme med nogen synspunkter måske, sætte nogen synspunkter op mod hinanden og så ligesom skrive det lidt mere ned på jorden ja, med sine egne ord og ikke bare reflektere over hvad ham her den anden han har skrevet

Samtale med Amalie om terminsprøve

II/IV

Nikolaj: mhh, så det er et helt eksamensæt?

Amalie: ja det var en terminsprøve ligesom hvis jeg var til eksamen til sommer

Nikolaj: så det var fem timer var det fem timer?

Amalie: ja jeg tror det var fem timer

Nikolaj: hvad tænker du egentlig om den den situation, den terminsprøve?

Amalie: det er sgu fint nok det gør mig ikke noget, og det var egentlig et spændende opgavesæt, jeg har bare fejlet totalt, det plejer egentlig at gå meget godt, i hvert fald bedre end det her

Nikolaj: ja for du har fået højere karakter i nogen af de andre tekster

Amalie: ja jeg har aldrig fået fire i dansk før, det er sådan helt skræmmende men det er okay, sådan er det

Nikolaj: hvad tager du med dig med den oplevelse?

Amalie: at genre skal jeg fokusere meget mere på, og fundet mine genrepapirer frem, jeg har jo en masse gode tips til kronik og gode tips til dit og dat, så det skal jeg have med næste gang og fokusere rigtig meget på

Nikolaj: må I tage det med?

Amalie: vi må have alt med, og de nye former i danskprøven i år er der kommet, en ny reform der hedder, vi også må bruge internettet nu, så vi må gå på internettet og finde kilder under eksamenssituationen, så det er fint nok

Nikolaj: var det også situationen under terminsprøven?

Amalie: ja, der gik jeg ind på nettet og fandt en hvad hedder sådan en en artikel der modsagde den anden kronik jeg havde så, men man må gerne have kilder med men man skal være kildekritisk og bevise at du ikke bare tager hvad som helst fra nettet, og man må ikke kommunikere, du må kun hente ned du må ikke skrive til folk

Nikolaj: er det det der sker så, mellem os sagt?

Amalie: hvad?

Samtale med Amalie om terminsprøve

III/IV

NE: altså at man ikke må kommunikere med andre?

Amalie: nåh men det skal man, ligesom til terminsprøven der var jeg lidt ligeglad, men jeg ved at jeg dumper hvis det bliver opdaget til sommer så det gør jeg *ikke*, det er der ingen grund til, så kan jeg godt holde mig fra at kommunikere i fem timer, det er ikke fordi jeg spørger om hjælp det er mere sådan hvis min kæreste sidder i den anden ende så er det lige så hyggeligt at sidde og skrive sammen, det vil jeg ikke risikere min eksamen på, så kan man ligeså godt lade være

Nikolaj: hvad synes du om at I kan gøre det, og det ligesom bliver bragt ud på internettet?

Amalie: det synes jeg er helt fint, det andet synes jeg er lidt forældet når man nu bruger nettet så meget i almindelige situationer, hvorfor skulle man så ikke, det fylder sindssyg meget i hvert fald på htx at vi altid bruger kilder på nettet og bliver trænet i at være kildekritiske og undersøge vores kilder og sådan noget, så hvorfor skulle vi ikke testes i det i dansksituationen, altså det synes jeg sgu er helt fint, det kommer selvfølgelig til at kræve lidt altså men så kan man sige hvis folk vælger at snyde, det kan man gøre på mange måder, så må det være, så må det være den risiko de tager med sig, hvis de bliver opdaget, så dumper de og ellers så må man selv vurdere om man har råd til at løbe den risiko tror jeg, men man kan sgu altid snyde, det tror jeg ikke engang vil gøre det lettere, tror bare derimod der kommer skærpet fokus på det

Nikolaj: Hva så, synes du det bliver mere komplekst, altså for dig som elev at skulle skrive sådan en?

Amalie: Det ved jeg ikke, det er ikke fordi jeg at jeg går ned i karakter hvis jeg *ikke* gør det det, og jeg ved heller ikke om det kan trække op, det kan bare, det hæver selvfølgelig niveauet lidt at man kan, fordi det er ikke bare det helt sikre, kilder der er i opgavesættet, kan du bruge uanset hvad, de er alle sammen relevante, her skal du lidt selv ud og vurdere om det har relevans, du kan næsten altid dreje det i en eller anden retning som du vil, jeg synes, på mig gør det ikke nogen forskel jeg synes egentlig det er fint nok jeg har muligheden for det

Nikolaj: I den kronik du nu skrev der, hvad var det for en en en kilde du så fandt frem til og hvordan fandt du frem til den?

Samtale med Amalie om terminsprøve

IV/IV

Amalie: jeg tror jeg fik en ide altså, det er jo også det med nettet, det indeholder jo bare *alt*, så jeg fik en ide om at jeg ville, ja jeg brugte, fandt en kilde, to kilder fra nettet faktisk, en hvor jeg skulle, jeg fandt sådan et jeg har kaldt den dannelsesrejsen anno 2013 og så har jeg så fundet noget kilde og forklaret om dannelsesrejsen i 1600 tallet og ligesom set på hvordan var det dengang og kan man drage sammenligninger med i dag, og så har jeg fundet en artikel, regeringen vil afskaffe fjumreår fordi jeg har den her artikel, en kronik der siger fjumreår og det der år det er rigtig godt at holde sabbatår, og så vil jeg ligesom finde en der siger det modsatte, og så er det bare at søge og så til sidst finder man en der siger det modsatte fordi det kan du, nettet har det hele, så det var mere i stedet for bare at søge og søge, så fandt jeg ud af hvad jeg ville bruge, og så fandt jeg det

Nikolaj: får du egentlig ros for den del af opgaven eller hvordan?

Amalie: jeg tror bare generelt hun har synes det var lort og ikke gider at læse den, så hun skriver mit sprog det er ok og sådan

Nikolaj: synes du selv det giver mening og også i en kronik at gøre det sådan?

Amalie: ja det synes jeg man godt kan sige, altså en kronik er måske lidt mindre fordi du kan gå ud og jeg tror faktisk at kravet var at jeg skulle have en kilde fra nettet

Nikolaj: nå okay

Amalie: hun kommenterer ikke mine kilder

Nikolaj: men synes du det ændrer danskfaget at I nu får mulighed for?

Amalie: danskfaget det er er mere sådan at det er eksamenssituationen der er anderledes fra vores almindelige timer så jeg synes egentlig bare det har gjort, det giver os bedre en mulighed for at vise hvad vi kan i dansk end hvor vi rent faktisk skal gøre det vi bruger i dansk, det kunne lige så godt have været en opgave vi fik stillet i dansk det her, og så bare fem timer ik, så jeg synes egentlig det er mere der hen af.

Amalies refleksion over terminsprøve i dansk med adgang til it

- Det jeg bl.a. tænker om Amalies skrivepraktik og refleksioner
  - Hun mener det at kunne gå på internettet til eksamen svarer godt til det man arbejder med i undervisningen, og det man i øvrigt skal kunne uden for/efter skolen, særligt hvad angår ”kildekritik”
  - Vil for alt i verden undgå at snyde/plagiere, så indsætter talrige bibliografiske referencer i kronikbesvarelse, hvilket ændrer skolegenren og til dels er et brud på ‘den virkelige’ kronikgenre

Tese om integration af it og adgang til internet i fags skriftlige eksamen

- Digitalisering muliggør undervisning *om og med* it-baserede multimodale medier og udfordrer dominerende forestillinger om hvad der er legitim faglig praksis blandt lærere og elever:
  - Hvad underviser man i
  - Hvordan
  - Hvorfor
  - Hvilke genrer ”skrives” der i
  - Hvordan evalueres denne skrivning
  - Hvad anerkendes som viden inden for faget?
- Fags didaktik kommer i spil og på spil.
- Dette har jeg sagt til it-eksamenskommissioner i dansk på stx, hhx, htx og kommissionen i engelsk i alle gymnasiale uddannelser

Pointer fra analyse af prøvesæt fra engelsk: ligheder og forskelle

- Tre delvist forskellige opgavesæt træder frem afspejlende tre delvist forskellige engelskfag knyttet til tre delvist forskellige gymnasiale kontekster
- Ligheder? Fx genrefokus
- Forskelle? Fx adgang til 'sources': "autentisk" eller ej; forskellig vægtning af funktion/handling, fx gennem markeret modtager

Genreforskning i perspektiv

- Præsentation af fund og anbefalinger fra genreorienteret danskdidaktisk forskning
- Perspektiv: Genreforskningen i et 'teknosemiotisk' perspektiv, jf. Elf 2009 og lederen i det seneste nummer af *Dansk Noter!*

Piekuts undersøgelser af genreskrivning i dansk skriftlig eksamen

- Fund og anbefalinger: Behov for afklaring af genrebegrebet og efterlysning af mulighed for at elever kan realisere interpersonelle og narrative ressourcer
    - ”genrebegrebet fremstår diffust, inkonsistent og ofte modstridende. Begrebet synes spændt ud mellem en klassisk-formalistisk genreforståelse og en mere pragmatisk orienteret forståelse.”
    - ”der er problemer i læreplanerne med hensyn til en forståelse af hvad genrer er og kan, og at begrebets kompleksitet ikke bliver mindre når det skal appliceres på konkrete eksamensopgaver.”
    - ”Analyserne viste også at genrer udvides og brydes [af elever]. Det er forventeligt at elever bryder med genrekonventioner; men at der tegnede sig et mønster i både brud og udvidelser var interessant.”
    - ”I forhold til genrebruddene viste der sig genkommende indlejringer af personlige narrativer eller narratiseringer af emnet, oftest i essayet”
    - ”Genreudvidelserne sås ofte i artikelformatet hvor en leg med forskellige stemmer kunne komplicere eller udvide genren. I artikelgenrerne sås også flest ’risikoskrivere’ eller ’udfordrere’ (2005) der ved fx sproglig frodighed eller indholdsmæssig gambling udfordrede den genre som de skrev i.”
- (Citater fra Piekut 2012, se også Piekut 2013)

Anne Smedegaards genreforskning

- Fund og anbefalinger: Efterlyser eksplicitering af genrer og eksplicit indlæring i dem; genreundervisning er forbundet til ideologier
  - Fra opsummering:
  - ”elevernes vej til at træffe reflekterede valg i produktionen af unikke tekster går gennem eksplicit indlæring af genrekonventioner i den skolesfære, de henvender sig i. Jeg har således anbefalet, at eksamensgenrer forklares ud fra skolenormer, men desuden sammenlignes med andre praksisfællesskabers handlemønstre”
  - ”undervisningen [skal] tydeliggøre, hvordan fagets genrer er forbundet til danskfaglige ideologier, ideologier der f.eks. bestemmer, hvad der betragtes som viden, hvad der betragtes som en valid konklusion, og hvilke emner der er relevante.”

(Citater fra Smedegaard 2013)

Genrer i et semiotisk perspektiv

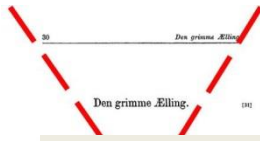
- Semiotisk anskuet tænker Smedegaard og Piekut ret traditionelt 'monomodalt' (jf. Kress 2003, Elf 2009): Genreskrivning forstås implicit verbalsprogligt
- Der kan tænkes et teknosemiotisk alternativ til genreorienteret danskundervisning der har 'semiocy' som kompetence-endemål, og hvor skrivning ikke nødvendigvis kun er verbalsproglig
- Kan denne semiocyttilgang forenes med en genretilgang? Med danskfaget på hf?

Towards semioccy?

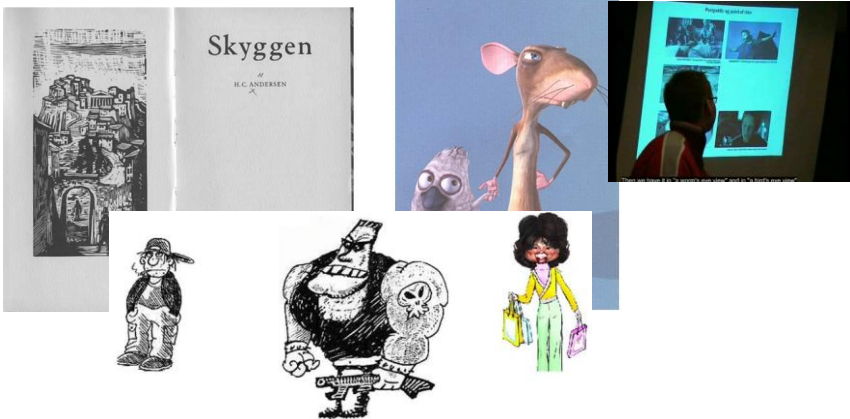
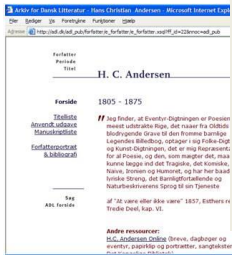
På vej mod udvidet literacy i dansk?

HCA – fra monomodal til multimodal

Første udkast til præproduktion

- Produktionsselskab: [navne på elever]
- Vores kunstnernavn: Siltox
- Titel: Eventyret om den flade ært
- Genre: Eventyr
- Eventyr: Hoved eventyret er "Prinsessen på ærten" men der vil også komme til at indgå "Den grimme ælling"
- Idé: Fortælle om ærtens livshistorie, fra frysepose til kunstmuseum. Den grimme ælling indgår på den måde at ærten er udstødt nede i fryseposen, men det er den ært der ender på kunstmuseum.

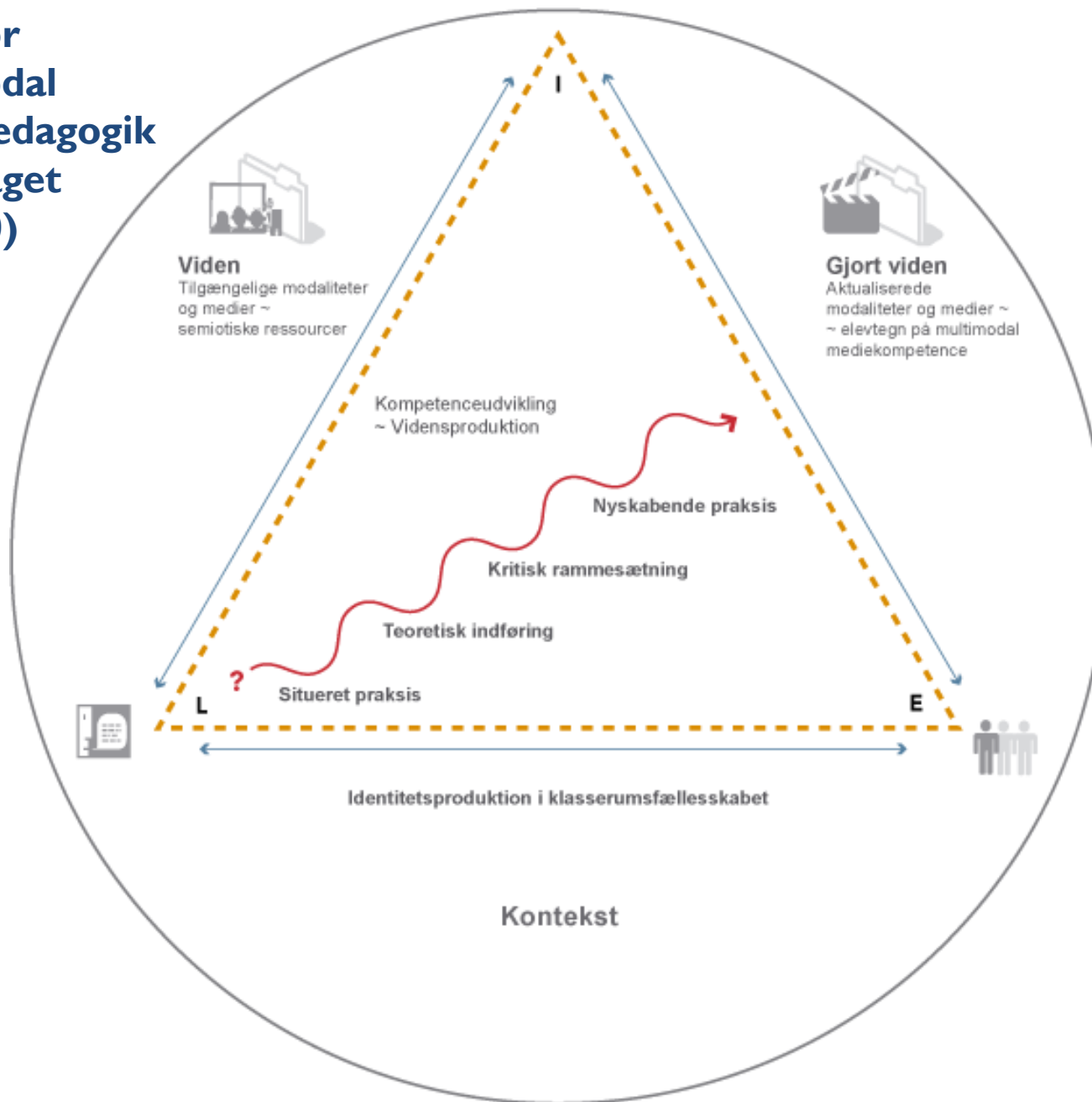
Fund

- Teoretisk: Ja! Modeller, principper
- Empirisk: Tjah...
  - Lærere og elevers gryende nysgerrighed over for udvidet literacy: nye typer tegnbrug og semiotisk kompetence
  - Diskursive regimer hvad angår produktion og reception af mening, genrebrug og vidensproduktion (Elf, 2009)

Syv principper for arbejdet med semiocy i dansk

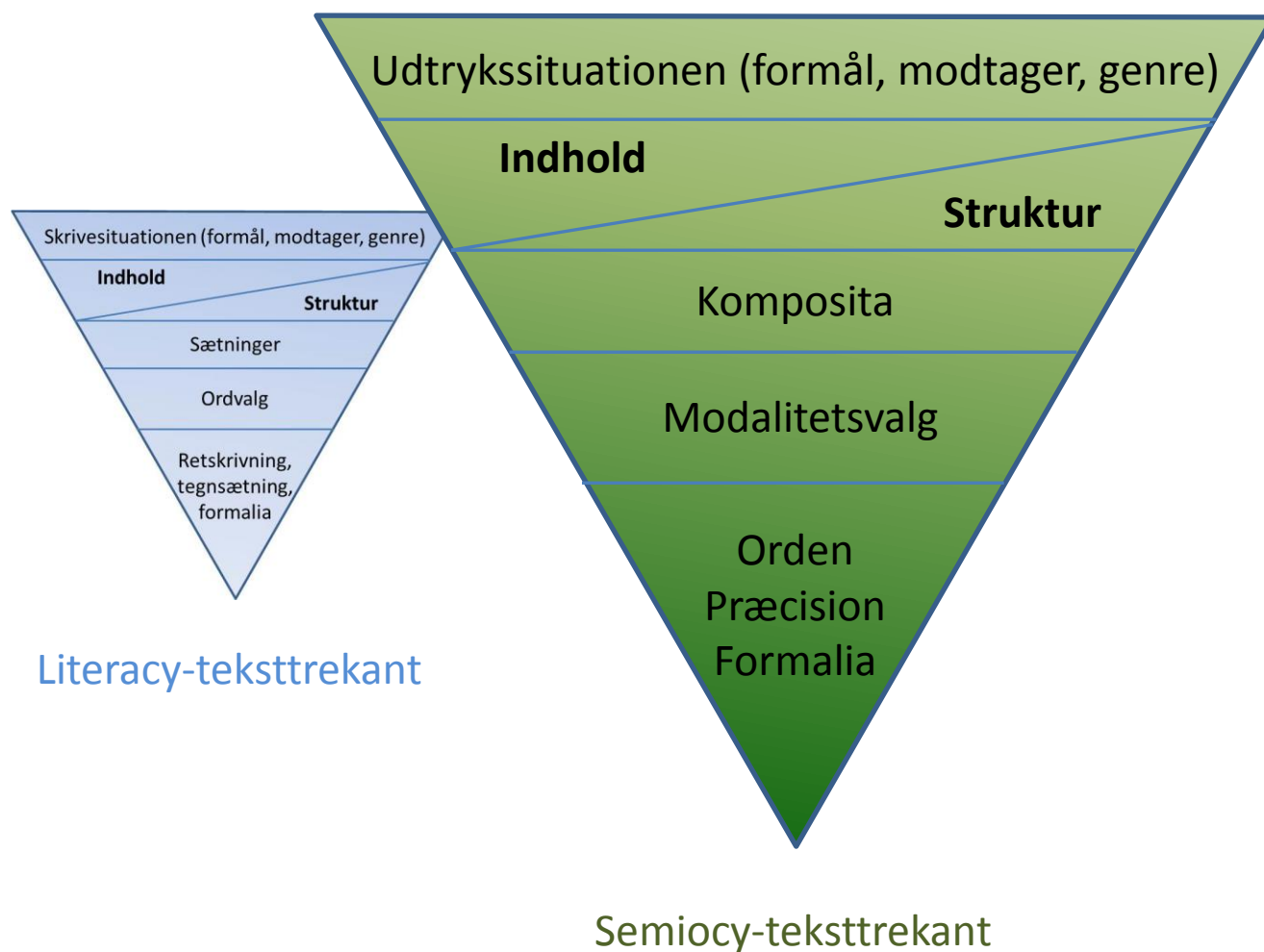
1. Praksisbegrebet: "Det udvidede tekstbegreb"
2. Teoretisk optik: "Sprog-litteratur"-dyaden → modaliteter/medie
3. Interesse for elev(er)s meningsfulde skabelse af viden
4. Receptive-kritiske analysediscipliner
5. Produktive-kreative gørensformer
6. Dekonstruktion af fagets vidensdomæner
  - "nye vs. gamle" medier → remediering
  - "nationale vs. globale" medier → glokale medier
  - "litteratur" vs. "sprog" vs. "medier" → kulturel semiotik
7. Didaktisering forstået som kommunikation om og refleksion over fagets praksis og meningsfuldhed

Model for multimodal mediepædagogik i danskfaget (Elf 2010)

Undervisningsstrategier?

Teksttrekanten i et semiocy-perspektiv

Semiocy i et genreperspektiv

- Kan genreskrivning tænkes i et semiotisk perspektiv? Ja, indlysende!
- Alle genrer – kronikker, analyseartikler, formidlinger osv. – kan tænkes og fungerer for så vidt allerede multimodalt/-semiotisk i praksisfællesskaber i og uden for skolen
- Spørgsmålet er ideologisk: Hvor meget vil danskfaget på hf tillade en tilnærmelse til denne semiotiske virkelighed; i hvor høj grad mener fagets aktører at fagets kompetencemål skal bevæge sig fra literacy til semiocy?

Analyse af eksamenssæt - spørgsmål

- Semiotiske ressourcer?
  - Brug af teknologier og repræsentationsformer
  - Genreperspektiv
  - Skrivehandlinger
- Semiotiske produktkrav?
  - Brug af teknologier og repræsentationsformer funktion/handling
  - Genreperspektiv
  - Skrivehandlinger

Analyse af hf-sættet forår 2014 I/II (jeg har kun haft adgang til pdf)

- Semiotiske ressourcer man kan eller skal forholde sig til
  - Audiovisuel kommunikation, verbaltekster (i afkontekstualiseret visuel form), forfatterfoto; screen dumps; internet
  - Forskellige genrer (fiktiv og ikke-fiktive): dokumentar, litteratur: novelle, lyrik (sangtekst), interview, musikvideo
  - Indhold/stof: (Familie)relationer (identitet, individuelt og socialt); danskhed (kultur), medieret iscenesættelse (identitet og kultur)
- Semiotiske produktkrav
  - Der lægges implicit op til verbalsproglig besvarelse på papir (ikke digitalt) – eller?
  - Man skal kunne demonstrere en genrekompetence: kunne skrive en artikel, evt. en metatekst i tillæg
  - Skrivehandlinger er klart markeret, men forskellige og i forskellige blandingsforhold og vægtninger afhængig af genre: analyserende, fortolkende, perspektiverende, introducerende, diskuterende
  - Indholdsmæssigt er der (vel?) primært fokus på det litterære og mediemæssige stofområde

Undringer over og vurdering af hf-sættet forår 2014 II/II

- Undringer
  - Det er uklart hvilken kontekst genrene relaterer til. Fx 'artikel' – hvor, til hvem, hvorfor?
  - Vil eleven kunne forstå: "Foretag en genre-mæssig perspektivering"?
  - Ingen tematisk overskrift á la fx *Does technology rule us?* (prøvesæt, engelsk htx). Kunne man forestille sig at hf-uddannelsen som kontekst kunne levere inspiration til sådanne tematiseringer?
  - Flere steder får jeg den tanke at eleven meningsfuldt kunne overskride sprogets grænse, fx ved at lade screen dumps, audiovisuel/kommunikation og/eller lyd (fx interview) indgå i analysen og/eller fortolkningen. Er det tanken?
- Vurdering
  - Opgaver forudsætter eksplicit undervisning i de anvendte genre- og skrivehandlingsbegreber sådan som de forstås i faget
  - Fortælling er der (stadig) ikke åbnet op for – eller er det en skrivehandlingsmulighed i de introducerende og diskuterende artikel-muligheder?
  - Der lægges ikke op til at udtrykke sig i andet og mere end verbal-skriftlig udtryksform – men hvorfor egentlig ikke?

Fem socialesemiotiske antagelser om kommunikation, undervisning og læring

1. Sprog må forstås som del af et multimodalt ensemble af repræsentations- og kommunikationsformer.
2. Enhver modalitet inden for det multimodale ensemble tilbyder sit særlige potentiale for at skabe mening i relation til en social praksis.
3. Mennesker orkestrerer mening gennem en selektion og konfiguration af modaliteter.
4. Meningsproduktion er social og kontekstuel, dvs. reguleret af lokale normer og praksisser
5. Danskfaget er en social praksis inden for hvilke elever får lov til at skabe reguleret mening styret af ideologi knyttet til de semiotiske ressourcer der gøres tilgængelige receptivt og gøres anerkendelsesværdige i det produktive arbejde

(punkt 1-4 fra Jewitt, 2011, min oversættelse; se også Elf under udgivelse)

Referencer

- Buckingham, D. (2003). *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*: Cambridge, UK: Polity.
- Elf, N. F. ((under udgivelse)). Multimodal kommunikation i interkulturelle pædagogiske praksisser. In P. Hobel, L. Zeuner & H. L. Nielsen (Eds.), *Interkulturel pædagogik*. København: Upress.
- Hanghøj, T. (2013). It og medier som grænseobjekter i danskfaget: med computerspil som eksempel. *Cursiv*, 12, 103-116.
- Piekut, A. (2012). Eksamensgenrerne i dansk. Hvilke skriftlige ressourcer realiseres hos eleverne? *GymPæd 2.0*, 8, 6-8.
- Smedegaard, A. (2013). Hvem sagde hvorfor? Skolelærers situationelle og kognitive forankring. *Viden om læsning*, 13, 68-80.